

15. §. Wid hvarje Ting skal "Rätten" noga fråga ther efter, huru gästgivare fullgjör thet honom bör. Varde öfwer honom flagadt; falle til Rätten honom strax in, eller thet thet ej ske kan, til nästa Ting, och mingälle han hvad lag förmår. Rätter han sig icke änta; fungjöre Rätten Konungens Befalningshafwande therom, och förordne han om gästgiveriet, som thes embete fordrar.

Af Landshöfdingarne böra omedelbart upptagas och afgöras förbrytelser mot försättningarna om gästgiverierna, hvaröfver nämnde embetsmän i allmänhet hafva tillsyn.

R. Gr. d. 12 Jan. 1776.

29. Cap.

Om husbyggnad i städerna.

1. §. Huru hus i staden byggas och uppehållas skola, så ock hvad eljest til städens nyto och prydnad i acht tagas bör, therom är särstilt stadgadt. Konungens Befalningshafwande med Borgmästare och Nåd åga theråward hafwa.

Handels Balk.

1. Cap.

Om köp och skifte.

1. §. Köp bör ske utan twäng eller list, med säljarens och köparens goda ja och samtycke. Sker thet annorledes; ware ogilt.

Den, som tillhandlar sig lösbönen och tillåter att desamma få i säljarens vård qvarblisva, bör, såvila de skola fredas från utmätning för säljarens skull, upprätta skriftlig afhandling om köpet, med förteckning på de köpte persedlarne och med-wittnens understift, samt af-handlingen, om egendomen finnes i stod, uppvisa inom 8 dagar derefter, i Stockholm hos Öfver-Stäthållare-Embetets kansli, och i öfriga städerna inför Rådstusvnu-Rätt, att i des protokoll intagas, samt, om egen-domen

domen finnes å landet, ej allenast inom berörde tid för Kronojuden uppvisa och i bestyrkt afstrit honom tillställa, utan ock, sednäst vid det Ting, som näst efter en månad infaller, inför Härads-Rätten till intagande i des protokoll förete.

R. Förordn. d. 9 Maj 1835.

2. §. Nu hafwer man sluttit laga köp; thet skal stända, och ej återgånga. Hvar som thet bryta wil, böte tre daler, och gälde skadan.

3. §. Skandras thet, som säljt är, eller thet man i wärde sitt; wärje hvar thet han utgaf, eller böte tijo daler, och skadan åter.

4. §. Nu säljer man then wahra, som sedan finnes hafwa fel, varde säljaren lagliga tilswunnen, at hafwa thet fel wetat och ej uppenbaradt; tage sitt åter, och gifwe ut wärdet; gälde och allan skada, och böte tijo daler. Finnes i siefswa wahran förborgadt fel, så at hwarken köparen eller säljaren thet förut warfe blifvit; gånge thet köp åter, och tage hvar sitt igen. Ur köpet skedt med thet förord, at köparen skal godset behålla, ewad thet är bättre eller sämre; stände köpet fast. Tå häst köpes, hafwe köparen fresterid try dygn.

5. §. Säljer man twem ett; gälde skadan åter, och böte tijo daler; och then behålle godset, som först köpte.

6. §. Ingen inläte sig i annars mans köp, eller biude til öfwer, medan köparen och säljaren om priset tinga; hvar som thet gjör, böte tre daler.

7. §. Nu köper man wahror som skola vägas, mätas eller räfnas; wärde them säljaren, til thes thet skedt är; sedan wärde them köparen.

8. §. Ingen må något köpa af annars mans hustru, barn, eller tienstehion, utan the hafwa lof at sälja, eller til köplagan satte äro. Gör thet någor, och åkäres; ware thet ogilt, och böte tijo daler.

9. §. Förfalskar man något gods; gånge therom som om annan tjuftnad. Gör thet handwerkare; miidle ock frihet at sitt handwerk idka. Säljer någor thet han wet förfalskade vara, eller ther flärd i är, såsom endt för godt, mängdt för

omängdt; ware lag fannna. Om falskt mått och wigt stads-
gas i 8. Cap. och om falskt mynt i Misgernings Vallen.

10. §. The wahror, som af stadsens wräkare böra flå-
das och pröfwas, må köparen ej taga til sig, förr än thet
skedt är; eller böte köparen och säljaren, hvarthera tio daler.

11. §. Hvar som sätter annar handtwerkares märke å
sitt arbete, böte femtio daler. Finnes ther i flård eller fäls,
plichte ther til, som sagdt är.

Fäster handlande andra sedlar på tyget än de, som vid Hallen
åjatte äro, böte som i detta lagens rum om handtwerkare stads-
gas.

R. Helsing. d. 2 April 1770. art. 8. §. 4.

B. Cap.

Om Stapelsstäders och Upstäders handel.

1. §. Stapelsstäds borgare äga, hvar i sin stad, köp-
slaga med inländska och utländska män. Ej måge the, utom
frimarknad i Upstäderna, med andra köpenstap drifwa, än
med Borgare ther fannmästades; hafwe doch ej macht at tå
sälja til them annorledes, än i gross.

2. §. Upstads borgare måge reda i stiep, så och uti Sta-
pelsstäderna sälja i gross the wahror, som the få in; eller låta
them föras til then stad, ther the siefwe bygga och bo.

B. Cap.

Huru burslap winnas må.

1. §. Vil någor burslap winna, ehvad han är inländske
eller utländske man; föle thet hos Borgmästare och Råd, och
höre the stadsens Borgerskap ther öfwer; warde thet honom tå
af Borgmästare och Råd bewiljad; sätte ther borgen, at han
stal til thet minsta sex åhr i staden bo, och all stadsens rätt
och rättighet efter macht sin upphållaz; nämne of thet han-
del och näring, eller thet handtwerk, ther han i stadsens bok
må inskrifwas före, och giöre så wanlig Borgare ed; sedan
giöves honom burbref ther å.

Utländske man må ej winna burslap här i riket, utan att Komungen
lof vertill gifvit.

R. Dr. d. 12 Dec. 1811.

Ang. willkoren för att blisva mästare och wiuna burslap, stadtgar
R. Stockholm. d. 27 Junii 1720; ävensom i afseende på manufakturer,
R. Helsing. d. 2 April 1770.

2. §. Then, som hafwer sitt hemwist utrikes, må ej
wiuna burslap här i Riket, så länge han står i lydno under
annan Öfwerhet.

3. §. Ej må någor vara Borgare i twänne städer tillsila,
eller idka både köpenstap och handtwerk i en stad. Warde
någor ther med funnen, böte femtio daler. Vil någor bruka
flera handtwerk än ett; föle ther lof til.

4. §. Nu wil handtwerkare köpmänwarda; säge tå up
för Borgmästare och Råd handtwerk sitt, och tage bref å
köpenstap.

Lagens mening i denna § kan icke annorlunda anses än att, när
handtwerkare will köpmänwarda, Borgmästare och Råd då äger höra
stadsens borgerstap, och sedan såsom i andra burslapsmål försara.

R. Res. på Städ. Besv. d. 19 Jan. 1757. §. 12.

5. §. Vil man säge up burslap; giöre thet in för Borg-
mästare och Råd, sex månader förr, än han sin borgerliga
näring asträder, eller ifrån orten flytter, och wise, at han
sin Borgareplikt fullgiordt hafwer, som sagdt är. Flytter
han utrikes; gifwe ut siette penningen af all sig egendom,
Komungen och Staden til twestiftes. Förer han egendomen
ut, eller biunder han til at skaffa then bort, förr än afgisten
betald är; hafwe tå förverkadt hälsten ther af. Wiker han
och siels af, innan han i thetta fall rätt för sig gjordt; warde
för menedare förklarad. Flytter han til annan ort inrikes;
ware för afgist fri, ther ej annorlunda förfästt städgadt är.
Flytter han, förr än han burslap upsigdt, och bewis undfådt,
at han sin Borgareplikt fullgiordt; böte femtio daler, och
niunte thesforrinnan ej burslap i annor stad.

Då abelman flyttar utrikes, skall han gifwa tionde penningen af
sin lösa egendom, den han således ur riket drager.

Didd. och Id. Priv. d. 16 Oct. 1723. §. 32.

Jemför ann. vid 15 Cap. 2 §. A. B.

All census emigrationis eller utslyttningasförfatningen nu mera upphört
vid utslyttnig till vissa stater, der motsvarande frihet åtnjutes, är
genom särskilda förfatningar tillkännagivet.

4. Cap.

Om groß och främre handel.

1. §. Then som handlar i groß, må ej sälja utan hela och halftwa stycken; hela och halftwa läster; hela och halftwa stjärnpund; hela och halftwa tunnor, eller mindre käril, ther tunnegods kommit i sådana käril til salu in; hela kistor eller packor, väl, dusin och stocketals, som wahran är til; skinnwahror hela däcker eller timmer. Säljer han något i mindre; hafwe thet förbruit, eller böte så mycket, som thet värdt är. Ej må ock then, som handlar i groß med win och andra fremmende drycker, sälja i mindre käril, än halft ankar, wid samma bot.

2. §. Ej må någor annar än Borgare idka handwerk, hålla öppen bod, eller sälja sina wahror i minut: gör någor ther emot; hafwe förbruit wahran, och böte fyrtio dalér. Landtmän må ej föremenas hvor hest på landet och i städerna förytra deras och grannars oswel och af dem åstadkomme tillverkningar af hvad flag som hest, dock utan rättighet att för egen del idka handel med andra inköpta landmannawaror än sådane, med hvilka fri handel är medgivven; likaså äga städernas handwerkare att i hvad stad som hest sina arbeten förytra; och stola såväl landtmän, som handwerkare i städerna, vara berättigade att ver i öppna bodar hålla sina tillverkningar till salu, sedan de hos wederhörande magistrat sig anmeldt.

K. Kung. d. 28 Aug. 1834.

I asseende på försäljning af bröd, fött och dricka gälla i vissa städer särskilda undantag från oswantändende medgivande. Men spannes mäl och malt samt grön och mjöl så, i så små portioner som hest, af landtmän oafyras på allmänt försäljningsstället, äfvensom på sällestör och båtar i hamn.

K. Kung. d. 21 Nov. 1835.

3. §. The, som i städerna hafwa handwerks hus, må ge ther hålla öppna bodar, och sälja i minut, hvad af them tillverkadt är, och betale therfore til staden sådan afgift, som emot bodhandelen svarar. Samma lag ware for them, eller theras förlagtmän, som å landet hålla handwerkshus, ther järn, stål, mesing, eller andra inländska rå wahror utarbetas, om the i staden wilja bod hålla.

4. §. I hvarje stad skal stadsfällare wara, en eller flere, ther win och öl säljes.

5. §. Alla wahror, som komma från landet in til salu, skola til stadsens torg och hamnar föras, och ej annorstädés säljas. Fördristar sig någor wid tullen, eller å gator och gränder them köpa eller sälja; hafwe then, som sälde, förbruit wahran, och köparen sina penningar.

Norrlandska allmägen tillåtes att i gården och bedar wid allmänta stället inom huvudstaden försälja säljel, vildt och andra vitsualies waror samt väfnader, som dit införs, dock icke i mihöre partier än lispund, färding och syketal.

K. Ve. d. 19 Maj 1824.

Färst smör, ägg och dyrtika särsta waror så afgörs hvar som hest.

K. Kung. d. 31 Aug. 1815. mom. 3.

Jemt K. Kung. d. 21 Nov. 1835. (wid a §. detta cap.)

5. Cap.

Huru utländsk man köpenstap driftwa må.

1. §. Utländsk man, som köpenstap driftwa wil, skal gifwa sig an hos Borgmästare och Råd, så snart han i staden kommer. Then ware förfallen til flugtu dalers böter, som honom herbärgerar, och ej genast angifwer.

2. §. Tå han med sina wahror til Stapelsstad kommer, skal han ther sälja them i groß, och ej til annan ort här i Riket föra, wid plicht, som i 4. Cap. 1. §. stadgadt är. Hafwer han af någor wahra mindre; sälje then icke utan alt samman.

Utskrän kommande köpmän får icke driftwa handel med andra waror än sådane, som är det landets egna produkter, ifrån hvilket han kommer är och der han hafver sitt hemvist, wid konfiskation af waran och 500 dal. böter. Widare sladgar härom

K. Försl. d. 22 Oct. 1741.

3. §. Utländsk man må matwahror til salu hafwa i skep och sarkost, och andra wahror i the rum, som Borgmästare och Råd ther til nämna, och ej i gästherbärge sitt, eller i öppna gatubodar. Ej eller må han igenom andra them utmängla låta, eller sielf resa ur stadt och i stadt, eller i bergslagerna, och köpenstap ther driftwa, borga ther något ut, eller kräfwa gäld in, wid hundrade dalers bot; hafwe ock i

alla theſſa fall förverkadt thet han handlade med. Giör han thet annan gång; ligge i twebōte.

4. §. Borgare, som emot lag går freimmande köpmän tilhanda med understucken handel, böte femhundrade daler. Giör han thet åter; ware twegilt, och tridie gången miste han sin borgarerätt.

6. Cap.

Om landsköp.

1. §. Ingen må å landet hålla köpmanna wahrer sahla i sitt hus, eller thermed fara från by och til by at köpslaga. Ej må man ofk å landet uppköpa landwahror, at them ther, eller i köpstad sälja; hvor som thet giör, hafwe första gången förbrutit wahran, och tage Konungen theraf en tridiung, annan angifwaren, och then tridie näste fattighus. Warde han oftare thermed funnen; böte ther till tingu daler.

Handeln med kreatur, viktualieraror och andra inhemska landmanna-produkter ware, sifo med spannmålshandeln, fri och obehindrad. Minuthandel med dylika varor må på landet ej of andre än landmän idkas, och i städerna endast af dem, som i egenfap af minuthandlare äga der till rättighet.

R. Kung. d. 31 Aug. 1815. mom. 2 och 3.
Handeln med bräder är fri och oinfrändt.

R. Kung. d. 14 Aug. 1828.

Ang. fri och obehindrad handel med tackern, badgar

R. Kung. d. 16 Maj 1835.

Om gärdsarihandeln lemmas föreskrifter i

R. Kung. d. 5 Juni 1822, m. l. förf.

Gemför 4 cap. 5 §. denna Balk, och anns derrill.

2. §. Samma lag ware om them, som å landet hafwa något nederlag: Doch ware ej forbudit, at lägga sin egen afwel och aftrad up, och then sälja hvor han wil.

Ang. landmannaseglationen stadgar R. Förordn. d. 11 Febr. 1832.

3. §. Byter Landmannen, til bärgrning och nödtorst fin, wahra i wahra, eller köper för reda penningar, hvad annar af sin afwel lata kan; thet må ej landsköp heta.

4. §. The, som köpslaga med hästar, månge fara omkring i landet, och them köpa och sälja. Stadens köttuångslare och fiskare månge ofk å landet köpa slachteboslap och färsfist, til stadens behof.

7. Cap.

Om marknader.

1. §. Marknader skola åhrliga hållas, & then ort och tid, som ther til föreskriven är.

Frägor om marknaders hållande eller indragning bero på Kommerse-Koll. prövning, sedan Konungens Besällningshavande och öfrige weberbörande blifvit hörde. Komm. Koll. Kung. d. 28 Juli 1841.

2. §. "Ej må marknadsgods säljas förr, än marknad lyft, eller sedan then aflyft är; utan ware köpet ogilt, och böte köparen och säljaren hvarthera tijo daler."

Denna § har exhausit följande förordnade lydelse:

Å dag, då marknad börjas, ware marknadsfrid tidigt på morgonen offentligen lyft. Stände dock en hvor sritt att sälja och köpa ifrån det dagen ingått, ända att lysning ej stett. Wid marknadens slut shall friden aflytas. R. Förordn. d. 13 Juli 1818.

3. §. Alle inrikes boende måge, & frimarknad, antingen ur fliep, och fartyg, eller å torg, eller å andra platsar, som ther til förordnade äro, sälja eller lista sina wahrer; men ej må Upstads borgare föryttra sitt gods til någon utländsk man, eller med honom byta wahra i wahra, wid wahrans förlust, och tingu dalers bot; utan ware thet Stapelstadss borgare allena tillåtit.

Alle de invänare i städerna, som bewista marknader och der hålla förfälning, bora vara försedde med wederbörande Magistrats bewis på hvad satt de äro berättigade att idka bergerlig näring och marknader nyttja. R. Res. på Städ. Besv. d. 7 Juli 1752. §. 39.

4. §. Fremmande, som utrikes ifrån med gods inkomma, månge thet, under frimarknad, i Stapelstäderna sälja til alla, både inrikes och utrikes boende, ur fliep eller bodar, i stort eller mindt, för reda penningar, eller ofk thet utborga. Ej äga the gods emot gods byta, eller of Upstadsbo och landsmän något köpa eller borga. Af them, som äro borgare i samma Stapelstad, ther marknad hålls, månge the saklöst köpa och byta.

5. §. Utländske män månge ej å Upstads marknad handla eller wandla. Hvar som thet gjör; hafwe förbrutit wahran, och böte ther til hundrade daler.

6. §. Sker buller, orväsende och slagsmål, sedan "offentlig marknad" lyft är; plikte then thet gjör, efter lag, och böte tijo daler för fridsbrottet.

Denna § har fått följande lydelse:

Sker busser, oväsende och flagsmål, sedan marknadsfrid offentligen lyft är; plikte etc, etc.

K. Förordn. d. 13 Juli 1818.

S. Cap.

Om mått och wigt.

1. §. Enahanda mått och wigt skal vara i hela Riket, gilladt med Kronones märke. Ej må någor, som köpenkap drifwer, hafwa annat mått och wigt, utan warde het honom afhändt och sönderlagit, böte och thertil tio daler.

2. §. Brukar någor i handel, upbörd eller utgift, falskt mått eller wigt; straffes som för tjuvad.

3. §. Falskar then mått eller wigt, som är förordnad at them rätta och märka; misse lätvet. Warde annar man tilsvinnan at hafwa satt Kronones märke å mått eller wigt; misse äran, och böte hundrade daler. Undrar någor frönt mått eller wigt, och het således falskar; warde of ärelös, och böte femtio daler.

4. §. Giör någor i måtande eller vägande orätt, änta at han rätt frönt mått eller wigt ther vid brukar; böte tio daler, och åter skadan. Bryter Kronones Uppbördsman här emot; misse embetet, och böte dubbelt.

Detta lagens rum har fått denna förändrade lydelse:

Giör någor — — — — — skadan. Bryter Kronones Uppbördsman eller edsvuren måtare häremot; misse embetet, och böte dubbelt.

K. Förordn. d. 10 Juni 1861.

O. Cap.

Om förstreckningar i penningar, eller wahrer, och ränta theraf.

1. §. Förstreckar man annan reda penningar, eller hwad het vara må; giöre het i twanne witnens närvoro, eller tage bref ther k.

Skuldebref slosa antingen egenhändigt strifwas och undertecknas af utgishwaren, eller of bestyrkas af tvänne på en gång närvorande witnen, af hvilka det ena shall hafwa skuldebrefsvet strifvit.

K. Förordn. d. 28 Junii 1798. §. 1.

2. §. Thet som förstrect är, skal å dag förelagdan, til borgenären, eller hans ombudsman, eller til then hans rätt innehafwer, i samma slag, jäninggodt, och til fullo återgåldas.

3. §. Kan ej then, som gälda bör, slappa samma slags mynt, eller wahrer, som utsändes; stände til honom, som förstrecte, hwad han helre wänta wil, eller taga fyllnad i annat slag, efter thy, som hetet utlånte vid förfalldagen högst gäller.

4. §. Nu är ej wiß dag til betalning förelagd; söke då then, som utgaf, sitt åter, när han wil.

5. §. Hafwer någor af samma man fått flera län, än ett, och förbundit sig, at för hetet ena gifwa större ränta, och för hetet andra mindre, eller ingen; ther må skuldenär afräkna hetet, som betales, å hvilketthera län han helst wil; doch ej förr, än förfalldagen inne är. Ej må något på hufwudstolen afräknas, förr än räntan gulden är.

6. §. Ingen tage, eller lätte förskrifwa sig större ränta, än sex för hundrade om åhret; hvor som hetet gör, eller tar ger ränta på ränta, hafwe förbrutit hela räntan, och böte tioonde delen af hufwudstolen til the fattiga.

Denna § har fått följande tillägg:

År vid försträckning af penningar visst vilt utfört, der gäldenären med betalningen ömwer förfalldagen skulle fördröja, ware det ej gilt.

K. Förordn. d. 11 Aug. 1815.
Då räntan är bestämd till mer än fem procent, åmijnter lantagen vid hvarje räntebetalning ett afdrag af fem procent å räntan.

Bem. Förordn. d. 14 Maji 1835. §. 36.

7. §. Nu warde skuldebref med begges samtycke förnyadt, och räntan lagd till hufwudstolen; hetet skal ej för ocker räknas.

8. §. Borgar man gods, och utfäster at betala til wiß dag, och giör hetet ej; gifwe då ränta til sex för hundrade om åhret, ifrån förfalldagen. År ej wiß tid betingad; då räknas fem för hundrade, ifrån then dag, han hos Konungens Besefningshafwande eller Domaren sökt warde.

Innehafware af löpande skuldebref nijnter ej från försallobagen någon ränta för längre tid än den, som försolut sedan han sökt, men ej erhållit betalning för sin fördran.

K. Förordn. d. 19 Maji 1756.

9. §. Ej må then winst för ocker rälnas, som kommer af loslig handel, eller thet köp, som lagliga slutit är. Samma lag ware, ther jord för penningelän förfisiven är, och aftrad, på winst och förlust, i stället för räntan af thet län, ehvad aftradet wärder mer eller mindre.

10. §. Hafwer man lånt penningar på wiſ tid, och ej ränta för them utfäst; ware tå ej skyldig then at gifwa. Besatar han ej å föreskrifven tid; gälde sedan ränta sex för hundrade om året. År ingen tid nämnd; gänge therom, som i 8. §. stadgadt är.

11. §. Fordrar någor then gäld, han wet gulden vara; böte häften af thet han fordadt, mälsagändens ensak.

Denna § har erhållit följande lydelse:

Fordrar någor then gäld, han wet gulden vara, eller nekar skulden sin hand och föreskrifning, och wärder funnen med osanning; böte häften af thet han fordadt eller wägrat att gälda, mälsagändens ensak.

R. Förordn. d. 30 Maj 1835.

12. §. Hafwer man fordran hos annan, i gods, penningar, eller hwad thet är, och kräfwer then ej skrifteliga, eller munteliga, eller gifwer then ej an för Rätta, eller hos Konungens Befalningshafswande, inom "tiugu" åhr; äge sedan ej någon talan ther å.

Den här stadgade preskriptionsiden af tiugu år är numera inskränkt till tio år.

R. Förordn. d. 13 Juni 1800.

10. Cap.

Om pant och borgen.

1. §. Sätter man i pant gull, silfver, eller hwad thet helst är i lössören; göre thet med twanne wittnen, eller tage ther å handskrift af honom, som panten i händer får.

2. §. Nu är dag ute, och löses ej panten åter; hafwer tå panhafswaren väld, at then å Häradstinget en gång, och i Staden å tre måndagar, upbiuda, och sedan lagliga wärdera och mäta låta. Wil tå ägaren lösa panten åter; göre thet, i staden inom sju ton dagar, och å landet inom en månad, sedan thet honom fungjordt war, och gälde thertil then ränta, som han utfäst hafwer. Wil eller gitter han ej; stånde ho-

nom fritt, hwad han helre wil låta panten under offenteligt utrop til sau gå, eller låta borgenären then behålla efter wärderingen. Wärder panten högre wärderad, eller försäld, än gälden är; niute tå gäldenären thet öfver är; är panten mindre; fylle han bristen.

Alla i Pant-Väne-Jurättningen i Stockholm belänte panten, som ikke inom en månad efter förfolloldagen bliswrit utlöste, skola förfälas vid auktion sednast inom 4 veckor.

R. Regl. d. 2 Juni 1832. §. II.

3. §. Pant bör väl gjömas och vårdas, och ej utan ägarens løf och minne brukas, eller utlånas, vid sex dalers bot, och stådan åter.

4. §. Kommer skada å pant, förthy, at then, som panten hade, then ej rätteliga vårdadt; gälde han fullt åter. Sker thet af wåda, och ej af wangjömo; ware skadan ägarens, och gälde ej thes mindre, hwad panten stod före.

5. §. Sätter man ut falsk pant med wiſja; gälde åter skadan, och plichte för bedrägeriet tridung af thet han lånt, eller begjärt at låna.

6. §. Wil någor sätta ut til annan then pant, som han i händer hafwer; säge tå först ägaren therom til, eller, ther han ej när är, gifwe thet Rätten eller Konungens Befalningshafswande tillkänna, och sätte panten ej högre ut, eller med andra willor, än then hos honom häftar före, eller böte en sjette del af pantens wärde, och stådan åter. Nekar någor emot bättre wetande, til then pant han emottagit hafwer; böte häften af thet panten wärde är.

7. §. Försätter eller försingrar man pant, förr än then wärderad och lagständen är; böte fierding af pantens wärde, och gälde stådan åter.

8. §. Går någor i löste för annars mans gäld; betale han thet gäldenär sielf ej gälda gitter. Häller gäldenär sig undan, när tiden til betalningen inne är, eller är han utrikes faren, och finnes ej gods hans; lägge tå Konungens Befalningshafswande löftesmannen dag före, at skulden betala.

Löfteskrifter skola antingen egenhändigt skrifwas och undertecknas af utgifwaren, eller ock bestyrkas af tvemne på en gång närvarande wittnen, af hvilka det ena stall hafwa löftesbrevet skrivit.

R. Förordn. d. 28 Juni 1798. §. I.

9. §. Nu hafwer löftesman sig åtagit annars mans gäld, som sin egen, och utfäst betalning & wiß tid, eller ort, eller ock sig lika med gäldenären ther til förbundit; föle då borgenär hvilkenthera han helst wil.

Om någon går i borgen för betalning af annans skuldebref, såsom för egen skuld, på den förfallodag skuldebrefvet innehåller, eller ock på wiß annan tid, bör fördingsägaren, såvida borgesförbindelsen skall vara till betalning bindande, inom 12 månader från förfallodagen eller efter den utsatta tiden förlöp hos wederbörande Besällningshaswande eller Domare i erten söka laglig handräckning, utan att löftesmannen derom behöfs underrättas; varande sikkval, om målet hos Domaren anhängigt göres, fördingsägaren berjente förpligtad att det samma, & landet vid nästa Ting, och i staden på den dag, som i stämningen är utsatt, vid talans förlust fullfölja.

R. Förordn. d. 28 Juni 1798. §. 4. jemf. med R. Idétt. d. 29 Juli 1812.

Fördingsägare, som hos Konungens Besällningshaswande lagsöker löftesman, hvilken borgat såsom för egen skuld, bör, utom iaktagandet af den i ovanstl. förfatningar föreståna tid, sednast inom 6 månader ifrån samma tids utgång af lagsölningen gifwa löftesmannen behörig del, såvida fördingsanspråket skall anses genom den lagsölningen förvaradt.

R. Kung. d. 9 Mai 1835.

10. §. Dör gäldenär; sware då thes arfwingar, så längt gods hans räcker, och gälde löftesman thet som brisler. Dör löftesman, medan han under borgen står; ware då borgenär skyldig, at strax förra ny borgen af gäldenären; gitter han then skaffa; ware then förra löftesmannens arfwingar frie: gitter han ej; föle borgenär betalningen genast ut af gäldenären, och bristen af löftesmannens gods.

11. §. Hafwa två, eller flere, i borgen gått, och sig en för alla, och alle för en, til answar bundit; ther må man för fulla gälden söka hvilkenthera man helst wil. År ej borgen salunda utfäst; sware hvor för sin del.

12. §. Nu hafwer man borgadt för siefwa personen, och ej för hans gäld; skaffe honom fram, och ware saklös. Kommer ej personen fram; betale då löftesman gälden.

13. §. Ej må omnydig i borgen gå; och ej hustru, utan männen ja och samtycke. Enka hafwe macht, at gå med sitt gods i borgen.

11. Cap.

Om lån.

1. §. Lånar man något af annan, dödt eller levande; gifwe åter så godt, som han thet tog. Ej må lån missfaras.

2. §. Nu nekar man til lånet, och finnes sedan, at han thet witterliga innehafwer; gifwe thet ut, och gälde stadan åter, böte ock thertil hälften af wärde.

3. §. Ingen må, för egen, eller annars skuldfordran, hålla thet inne, som han til länks fält, utan han theri pantsätt hafwer, eller med ägarens wiſa nödig kostnad ther å gjordt. Sker thet; böte tijo daler, och gifwe thet lånta åter.

4. §. Säljer, pantsätter, eller bortgifwer någor, utan ägarens ja och samtycke, thet han lånt hafwer; betale han thet fullt til then, som långet gaf, och böte hälften af thes wärde. Äge ock långifwaren macht, at lösa thet åter. Finnes swel hos then, som köpte, i pant tog, eller gäfwan fält; gifwe thet åter til ägaren utan løsn, och böte ther til, som nu sagdt är. Samma lag ware, ther någor tager län i annars namn, och gitter ej sedan wiſa, at thet med hans lof och minne skedt är.

12. Cap.

Om inslagsfä, eller nedfatt och anförtrodt gods.

1. §. Lägger man in hos annan i förvar gull, silfwer, penningar, eller annat löst gods; lägge in med witnen, eller tage bref ther å.

2. §. Inslagsfä, och förtrodt gods, bör man wärda som sitt egit. Missfares, eller förförmer thet, af hans wan-glömo, eller vällande; gälde fullt åter. Sker thet af wäda; ware saklös.

3. §. Sätter man under annars förvar tilslutna eller förseglade fästor, slåp eller packor, och wet ej then, som anammade, hvad ther i är; eller är är thet honom ej, sycke från

svit, til wigt, mätt eller antal, i händer gifvit; påsäde sedan then, som inlade, mera under förvar gifvit vara, än han åter sit; ware then, som emottog, fri, ther han alt obrukt och ofskadt utgifwer, sem han thet anammade. Finnes thet varå bruit, och saknar ägaren något; fulltyge då med witten, eller ed sin, huru mycket han inlagt hafwer. Gitter han thet; sware then godset under sin wård hade, för allan skada, eller wile med goda skål, eller svärje, at thet af hans wangjömo och vällande ej skedt är, eller at han ej theraf funskap och nyttio haft. Warder han öfwertygad, at han med wilja thet försnilladt; stände tufs rätt.

4. §. Nötter man förtrott gods, eller sig til nyttio thet brukar, utan ägarens samtycke; böte tijo daler, och skadan åter. Säljer man thet, förpantat eller förskingrar; gänge thermed, som i 11. Cap. 4. §. om län sagdt är.

5. §. Hafwa flere satt gods under annars wård, ther i the alle del äga; thet må ej å enheras begjärän gifwas åter, utan han allas fullmacht ther å wiser. Gifwer then godset i wård hade thet annorlunda ut; sware han hwarthera för thes del, och söke sin man.

6. §. Nu wil ej then, som godset emottog, hafwa thet längre i förvar; sage då honom til, som infatte, at han må hemta thet åter, och tage bewis ther å. Läger ägaren thet ej åter; stände sief allan sahra.

7. §. Dör then, som inlagsfå om händer hade; då böra hans arfringar ther swara före, och gifwa fullt åter.

8. §. Hafwer man å nedsatt gods nödig kostnad gjordt, eller betalt hyra för thet rum, ther i godset förvaras; då bör ägaren thet gälda, förr än godset återgifwes.

9. §. Nekar man, emot bättre wetande, til inlagsfå, eller förtrott gods; pligte, som i thet 11. Cap. och 2. §. om län sagdt är.

10. §. Förtror man åt annan sitt gods at wårda, til thet ur eld, sjo, eller ifrån fienda frälsadt är; nekar han ther til, som emottog, och warder öfwertygad, at han thet svikliga dölgdt; straffes med tredbubbla böter, som för tufnad.

11. §. Dömes gods under tridie mans förvar, thet bör wårdas, som annat inlagsfå, och ej gifwas ut, förr än Domaren eller Besalningshafwanden thet tillåter.

12. §. Säljer, eller förpantat handiwerkare, thet honom til gierning för wif lön i händer sättes; gälde skadan åter, och böte så han, som then witterliga annars gods köpte, hwarthera tingu daler.

13. Cap.

Om lego och hyro.

1. §. Leger man til annan hus, gård, tomt, eller hwad thet är, för hyro i penningar eller wahrer, med wifsa wilkor, eller utan; thet bör fast stända, chwad fästepenning ther å gifwen är, eller ej.

2. §. Leger man twem ett; behålle then, som först hyrde, chwad then senare mera utloswadt hafwer, eller ej; och böte then, som utlegde, tijo daler, och skadan åter. Samma lag ware om then, som hyrer thet han wisse til annan uthyrdt wara.

3. §. Leger man bort annars mans gods, utan ägarens wetslap och wilja; gälde legan och allan skada, och böte sex daler.

4. §. Huru gods å landet, så ocf hus, gårdar, och tomtter i staden, legas och hyras måge, urslits i Jorda Balken. Om hästars, wagnars, och båtars lego af gästgifware, och hwad lag är, då the spillas och missfaras, är stadgadt i Bygninga Balken.

14. Cap.

Om legohion.

1. §. Legohion må man ej städja, utan emellan "Larsmeso" och Michelsmeso dag"; ej eller förr, än man wif är, at thet sin förra tienst up sagt. Giör thet någor; böte tijo daler. Samma bot ware för tienstehion, som sig förr borilefwar, eller städja läter.

När tjenstehjon från dess sedansta tjenst företer orlössedel, må annan husbonde det stäbla och städjepenning gifwo; äge han dock när som helst överbenskomma med sitt tjenstehjon om vidare tjenst. Den, som förut ej varit i tjenst, må åfvenledes när som helst stäblas. Städjer någon annorslunda än hvad lag föreskrivver, ware städsel ogilt, och böte husbonde 6 R:dr 32 §. samt tjenstehjon, jemte städjepenninghen, 3 R:dr 16 §. R. Lago-Stadg. d. 23 Nov. 1833. art. 6. §§. 35-37.

2. §. "Rätta legostämna skal vara från Michelsmeso-dag til samma tid åhret therester, så i staden, som å landet."

Denna § lyder numera sålunda:

Rätta legostämna skal vara från den 24 Oktober till samma tid året derefter, så å landet, som i staden, med undantag af Stockholm, der twenne legostämmor äga rum, nemlig den 24 April och den 24 Oktober.

R. Kung. d. 22 April 1819.

3. §. Städier någor sig til twänne husbonder; blifwe nära then, som först städde, och gälde "ett åhrs lön til then, som läder". Kommer twist för Rätta, hvilkenhera först städde; gänge legohion genast i tienst hos then, som faken ther winner, änta at emot domen wäddas. Warde then dom sedan wid högre Rätt ändrad; nāte then ther winner att stadeständ åter. Tager tjenstehjon städsel hos twenne husbonder, tjene hos den, som först lagligen städde, och böte hälften af lönén, den andre uträkt, samt ersätte stadan.

R. Lago-Stadg. d. 23 Nov. 1833. art. 4. §. 3a.

4. §. Sju dagar efter "Michelsmeso dag" skal lagstadt legohion å landet i tienst gånga, och i staden tre eller högst fyra dagar. Sker het ej, och wil husbonden legohionet behålla; lite då Besalningshafwanden i orten til, som genast läter het i tiensten ställa. Wil husbonden het ej behålla; böte legohionet "ett åhrs lön. Orkar het ej böta; arbete så länge "at het sig thermed lösa mā." Denna § lyder numera sålunda:

Sju dagar efter den fastställda flyttningstiden skal etc. etc.

R. Kung. d. 22 April 1819.

Det genom Kronobetjening till inställelse hemtade tjenstehjonen tjene sedan med förlust af $\frac{1}{4}$ af lönén och ersätta stadan. Wil ei husbonden sådant tjenstehjon behålla, skal det återgifwa städjepenningen, böta $\frac{1}{4}$ af lönén och ersätta stadan.

R. Lago-Stadg. d. 23 Nov. 1833. art. 8. §. 45.

5. §. Mit hafwer legohion i tiensten gatt; giöre då med slit och trohet the syslor, som husbonde thy sliäliga föresätter.

Ur

År någor försimmeelig och gensträfwig; then skal först rättas med godo, och sedan med måttelig husaga. Wil han änta ej bättre sig; warde ur tiensten vräkter "utan pås och affsed", och miste lön sin. Ej må dräng eller piga hafwa sin lista annorstädés, än ther the tien.

Warde tjenstehjon med skal ur tiensten vräkt, fölore det hela lönén och erhålle sådant betyg, som det förtjenar.

R. Lago-Stadg. d. 23 Nov. 1833. art. 3. §. 10.

6. §. Löper tienstehjon utan affsed bort, förr än siennodag ute är; hafwe då husbonde wåld hemta hetet åter, som i Torda Balken Cap. 16. §. 7. om landbo sagdt är, och blifwe legohion i tiensten til rätten siennodag "utan lön." Wil husbonde hetet ej behålla, gifwe tienstehjonet honom städjepenning åter, och "ther til så mycket, som thy i lön til sagdt war, "husbondans ensak."

Witer tjenstehjon ologligen ur tiensten, miste hälften lönén och ersätta stadan. Wil husbonde det ej behålla, återgiöre det till honom, utom stadan, hvad det af lönén uppburit, och böte hälften af den uträsta lönén, samt sylle stadan.

R. Lago-Stadg. d. 23 Nov. 1833. art. 8. §. 52.

7. §. Hvar som lockar legohion ifrån annan; böte så han, som then fig thertil bruка låter, "tijo" daler hwarthera. Lockar husbonde annans tjenstehjon att tienst uppsäga, böte 6 R:dr 32 §. För den fig härtil bruка låter ware lag samma.

R. Lago-Stadg. d. 23 Nov. 1833. art. 7. §. 42.

8. §. Hafwe ingen wåld at vräka legohion utan sak. Giör het någor; gälde stadan, och gifwe ut fulla lönén, och gänge sedan legohion i annan tienst.

9. §. Kan legohion sukt warda; då äger husbonden hetet vårdar och sliota. Hvad å läkare och läkedom kostas, må han å lönén afräkna, om han wil.

10. §. Wil legohion skiljas wid husbonda sin; säge upp tiensten emellan "Olofsmeso och Larsmeso dag." Sker het ej; tjene yttermura til nästa siennotid för samma lön, som tilförene. I samma tid äger och husbonde legohion uppsäga, om han thes tienst ej längre åtfundar, eller tarfvar. Giör han het ej; behålle hetet til annan siennotid, och gifwe thy så stor lön, som tilförene.

Upphägning af såväl hushonde som tjenstehjon ställ ske ifrån och med den 26 Juli till och med den 24 Augusti, och i Stockholm, för flyttning i April månad, ifrån och med den 24 Januari till och med den 22 Februari.

R. Lago-Stadg. d. 23 Nov. 1833. art. 7. §. 39.

11. §. Hindrar husebonde legohion, at träda ur tjensten, sedan thet så uppsagdt hafwer, eller vägrar hvad han thy utfört hade, änta, at thet försvarliga tient hafwer; gifwe ut lönen, och böte ther til hälften, legohionets ensak. Hafwer husebonde & egen kostnad lätit någon lära handwerk, räknekonst, eller annat slikt, then må ej skiljas vid husebondan, förr än han honom sälliga förnögdt hafwer.

12. §. Husebonde hafwe ej wåld, at utan sak vägra laga affed, wid "tijo dalers" bot. Ej eller må han gifwa annat affledspas, än legohion förtient hafwer; gör han thet; böte tiugu daler. Vägrar husebonde laga orlössedel, bote 6 R:dr 32 St. och ersätte städan.

R. Lago-Stadg. d. 23 Nov. 1833. art. 4. §. 27.

13. §. Hvad elsest emellan husebonda och tjenstehjon i acht tagas bör, thermed förhålls, som särskilt stadgadt är.

Öterligare förfrister i asteende på detta kapitel lemmar ovanåberopade R. Lago-Stadga.

15. Cap.

Huru bolag skal läggas, hållas, och brytas.

1. §. Vil man med annan bolag lägga, och drifwa handel samman; ta stal afhandling ther om strifteliga ske, och alle the wilkor tydeliga nämmas, som betingade wara.

Hvart och ett bolag, som antingen består af flere eller andra i lifvet varande personer än de, hvilka i bolagets firma namngivne äro, eller will nyttja redan astågne personers namn, bör inom 3 månader efter bolagets uppträttande, wid vite af 300 R:dr, hos Magistraten i staden eller Härads-Rätten & landet striftligen uppgifwa namnen på dem, som i bolaget deltaga. Wid lika answar och den förut städgade tid, hör detta åsven iakttagas, då någon från bolaget skiljs eller någon ny deruti intages.

R. Förordn. d. 28 Juni 1798.

2. §. Bolagsmän äga swara alle för en, och en för alla, til then handel, som för bolaget slutes. Minuta bolagsmän försreckning af andra i penningar eller gods, och reser enthera bort; söke ta borgenären sitt åter af them, som zwar sitta

3. §. Hafwer man förtrott til bolaget penningar eller annat, som ej guldit är, ta bolag brytes, och warde någor bolagsman fattig och osörnögen, eller viker undan; waren änta the andre skyldige at gälda alt, hvad bolaget hästar före.

4. §. Bolagsman som med bedrägeri, och för sin egen nytto, gör then andra mehn och slada, warde stild wid sin bolagbrätt; änta at bolagsstemma ej ute är: och tage then andre af hans lott och egendom så mycket, som gode män, eller plätten, pröfwa städan wara; plichte of för bedrägeri, som safen är til.

5. §. Här bolaggods och handel slada af någortheras särskilda förfummelse eller vårdlöshet; rätte han ta up städan. Sker thet af rätt våda, som man ej kan förese eller wachta, förr än slada händer; ta hafwa the alla lika del ther i.

6. §. Nu vil bolagsman annan i sitt ställe sätta, och sief tråda af: samtycka the andre; hafwe han ther los til. Ej må någor emot theras wilja tränga sig i bolaget in. Samma lag ware, ther bolagsman wil taga någon annan med sig i then del, han sief i bolaget äger.

Jemf. ann. wid 1 §. detta kap.

7. §. Vil någor & sattan stemnodag wid bolag skiljs, eller nytt aftsä glöra; fungöre thet med witnen, tre mänader förrut.

8. §. Nu är bolagsstemma ute, och wilja bolagsmän skiljs åt; ta skola the noga upteckna bolagets penningar och gods, gäld theras, och hvad andre them skyldige äro: och sedan gäld gulden är; skifte och tage hvor sin del, så i ledt som lukt.

Då bolagsmän wilja skiljs åt och bolaget bryta eller göra ändring i firman, böra de genom bref alla sina in- och utrikes korrespondenter berom underratta, samt genom fungörelse i tidningarne 3 gånger låta sädant till allmänhetens kändedom komma; och kunna de åsven hos Domstolen begära årsstämming på sina borgenärer.

R. Förordn. d. 28 Juni 1798.

9. §. Tränger bolagsman at för gäld låta alt sitt gods i betalning gå, eller hafwer han thet förverkadt; stände änta bolag til thes stemnodag ute är, och träde mätsägande i hans städ och rätt, ther the andre bolagsmän hans del ej lösa wilja.

10. §. Dör bolagsman förr än stemnodag ute är; ta måge ej hans enka och arswingar bolag riswca.

11. §. Nu dör then, som mera för thes snille och slögender, än för inlagda penningar, i bolaget intagen är; ther måge ej enka eller arfwingar i hans sälla och rätt tråda, utan så är, at hela bolaget thertil samtycker. Sker thet ej; ware bolag them emellan skilt, och tagen arfwingar lott hans i lust och ledt, efter thy, som förr är sagt.

12. §. Om bo och samlagshandel i skepsrederi, skilts i föligen.

16. Cap.

Huru gäldeñär må gods sitt til thes borgenärer på en gång affära; så ock om them, som för gäld rymma.

1. §. Skr någor så af sig kommen, at han ej mächtar betala all sin gäld; gifwe borgenärerna sitt tilstånd tillfänna, ther han åstundar upskof och tid til betalning. Wilja the ej alle ther til samtyka, eller wil han på en gång til them affära alt sitt gods; söke då Domaren, och gifwe strax förtækning in på alt thet han äger, och hafwer at fordra i löst och fast, så ock gäld sin, böcker och skrifter som boet angå; skrifwe ock then under, med then förplichtelse, som i Urfsda Balken om uptekning sagt är, och satte Rätten alt thet i säkerhet och qvarstad. Sedan kalle Rätten alla borgenärer genom offentligt anslag, och the vitterliga äntå genom särskilt fungiörelse, til wiß tid in, at sig förklara öfwer then befrielse, som gäldeñären söker, och the skäl han då inlägger, så ock at tillika wisa sina fordringar; och then rätt, som then ene framför then andra äga kan; och döme Domaren på en gång theröfwer.

2. §. Gitter gäldeñär wisa, at fattigdom hans är tillkommen af sjukskada, fiendens infall, eldsvåda, eller annan olycka, thertil han ej vällande marit, och finnes ej svek therunder, eller at han förladt sina borgenärer, at försprecka sig gods eller penningar; pröfwe thet Domaren, och ware gäldeñär då fri för theras tiltal, ändoch hans wilor genom arf, gäfwo, tienst eller slögder sedan bättras; och niute borgenärer

af then egendom, som gäldeñären afslätt, betalning, efter hwartheras rätt, som i 17. Cap. skilts.

3. §. Hinner gäldeñärens fattigdom vara kommen af slöseri, dobbel, lätja, eller wärdslöshet; sware då til hela gälden, och astiene then med arbete, eller sitte i hächte, ther borgenärerne ej annorledes sig näja låta; "och warde då afräknadt "på gälden tingu fyra öre för hvar dagz;" dock niute han af borgenärerna födo sin, som annar fånge, ther han med arbete sig ej nära gitter. Häller honom under then tid gods eller penningar til; gänge ock the til gäldens betalning.

Wärdslös gäldeñär straffas med fängelse i sex månader till två år, efter omständigheterna, och hålls derunder till arbete.

Konkurslagen d. 12 Mars 1830. cap. 3. §. 42. (se bih. till denna lagbok).

4. §. Hafwer gäldeñär bedrägliga förmådt sina borgenärer, at förtro honom theras egendom i händer, och han then förlöst och undanstuckit, eller finnes han på hvariehanda sätt hafwa brukadt svek och list emot sina borgenärer; då skal en sådan bedragare ställas för en påla, på torg, eller almän Tingstad, at stämmas två timar, och ther til straffas med fängelse "wid matn och bröd", eller arbete wid någon Konungens Fästning; och gänge äntå med honom sedan, som i then 3 §. sagt är.

Bedräglig borgenär straffas, utom schwotteringen, med arbete wid någon konungs fästning i tre till fem år, efter brottets bestaffenhet.

Konkurslagen d. 12 Mars 1830. cap. 3. §. 43. (se bih. till denna lagbok).

5. §. Rymmar gäldeñär för gäld; då skal strax efter honom lysas. Kommer han undan utur Riket, och wil söka leid hos Konungen; giöre thet inom en månad ifrån then tid han utländes kom. Får han leidebref, och wil thet niute til godo; då skal han inom åtta dagar, ifrån thet han hemkom, gifwa sig an hos Konungens Befalningshafwande, eller hos Borgmästare och Råd i närmasta Stad, ther Konungens Befalningshafwande ej å then ort är. Söker han ej leid, eller inom "ett åhr" gifwer laga förfall tillfänna; niute aldrig frid inom Rikets gränsor, och warde då dömd frånvarande såsom en bedragare, och thes namn slagit på en påla, som för bedragare uppsatt är i hvarje handels Stad.

— sex månader — Konkurslagen d. 12 Mars 1830. cap. 3. §§. 43 och 44. (se bih. till denna lagbok).

6. §. När gäldenär wikit undan; må gods hans, löst och fast, genast i qvarstad sättas, och sedan uppteckning ther å författas, som i then 1. §. sagdt är. Låte och borgenärer thes böcker och räkningar utredas. Alla borgenärer at then uppteckning må med ed syrckas af then afvilknas hustru, myndiga barn, eller tienstefolk, som funskap om boet hafwa; waren the ther skyldige til, och stände borgenärerna änta fritt; at fordra ed af gäldenären sief, då han hemkommer. Borgenärer hafwe och väld, at å alla orter, ther the mena honom någon egendom eller fordringar hafwa, genom Konungens Befalningshafvande, låta ther efter offenteliga lya. Döljer någor undan thet han wet sig vara honom skyldig, eller hafwa af thes gods hos sig inne, och gifwer thet ej up, inom then tid honom förelagd warder; gälde thet dubbelt.

7. §. Ställer gäldenär sig ej in inom två månader, ifrån thet han rynde, eller hölt sig undan; då måge borgenärer thes egendom sälja låta, artingen genom offenteligt utrop, eller på hvad sätt the, til egen och hans nytto, thet bäst finna. År ther gods, som ej tol så länge ligga; warde thet i penningar wändt, sedan thet uppteknadt och wärderadt är.

8. §. Alle the penningar, som för gäldenärens gods inslyta, skola fruchtbare gjöras, til thes om hwars och ens rätt dömdt är. Kunna the ei med säkerhet på ränta sättas; då stände under almänt förvar, å thet ställe, som the fläste, eller the, som största fordringar äga, thet tryggast finna.

9. §. Nu är gäldenär på leid hemkommen, och hafwer han sig angisvit, som förr sagdt är; ware han skyldig, at inom sex wekor, ifrån thet han återkom, in för Domaren sig förklara, om han söka wil, at få all sin egendom till borgenärerna på en gång afslå, och sedan ifrån them fri vara. Försliter han then tid; niute hwarken then förmon eller leidet til godo; och döme Domaren i saken, som förr sagdt är.

På hvad sätt detta kapitel blifvit ändradt och sätt ytterligare tillägg, se Konstuslagen d. 12 Mars 1830. (i bih. till denna lagbok).

17. Cap.

Om borgenärers rätt och förträde för hvar annan til gäldbunden egendom.

1. §. Händer ej gäldenärs egendom til fulla gälden, och kunna borgenärer ej åsämas, hvilket hera fram för annan förmon äga må; skilje them Domaren åt.

2. §. Hvad i gäldenärs bo finnes, som hörer annan til, thet skal först uttagas, säsom: inlagsfå; eller thet, som satt är under belag, eller til salu; stulit, röfwadt, lånt eller legdt gods; pantsatt gods, då lösn therfore gifwes; fadbergåfwa; hemgift och annat thylik. År thetta förwandlat, och ej i behåll; gånge thermed, som i 16. §. sätts. Sedan niute borgenärer betalning af boet, efter thy, som nu sägs.

3. §. Hafwer någor lös pant i händer; niute han therutur betalning fram för alla andra. Samma rätt hafvre och handtwerkare för arfwode å thet gods, som hos honom quart är.

Att de i denna samt 4 och 5 §§ nämde fordringar, öfvensom utskylderna till kronan för sista året, så, efter afslagd borgenärsed, lyftas under anslagstiden, ses af Konstuslagen d. 12 Mars 1830. Kap. 2. §§. 30 och 31 (se bih. till d. lagbok).

4. §. År gäldbunden man död, och hafwer något förflekt penningar, eller wahror, til hans begravning; thet skal först gäldas, sedan thet gods affäldt är, som förr är sagdt. Theräftre then kostnad, som å egendomens uppteckning skäliga gjord är, så och the fattigas del, fyra öre af hvarje hundrade daler, efter egendomens wärde; sedan läkarelön, läkedom och foda under then dödas sidsia slukdom, theras arfwode, som honom theri skött hafwa, så och belienters och tienstehions lön för sidsia åhret.

Jemföre ann. vid nästföwanstående §.

5. §. Theräftre äge husvärd rätt til huslego för sidsia åhret, och för sidsia tre månaders kost, af thet gods, som i huset är. Hafwer husvärd ej något af hans gods inne; niute ej bättre rätt, än andre borgenärer, therom i 16. §. sägs. Af gods i sliep tages först siofolks lön, sedan fracht och sliepslega.

Jemföre ann. vid 3 §. d. kap.

6. §. För agra, tijonde, och all annan afgäld af fast egendom, hafwe och then förträde til samma jord, som then ränta äger, ther then ej längre stått inne, än i 17. Cap. Jordens Balken stadgadt är. År gäldenär sief ej jordägare; niute then, som afgälde äger, samma förmön i lössören. Häftar landbo för husröto, ewad thet är för flera eller färre åhr; ware lag samma. I bygnad & annars grund i staden eller på landet, hafwe jordägare förträde til åbygnaden. Stå både Kronans och jordägarens räntor inne; hafwe Kronan förträde.

Se ann. vid 3 §. d. kap.

7. §. Hafwer någor sådant bilsbref, som i fölgen beskrivit är; äge han förmön i skeppet, så och i godset, då skepsfolk betaldt är, som i 5. §. är sagdt. Thernäst gänge thet län ut, som skeppare på bodmeri tagit; hafwe och thet yngre bil eller bodmeribref förträde för thet äldre. Gifwer någor förlag, at thermed drifwa bergsbruk, eller andra sådana werk; niute förlagsman förmön til thet, som ther med tillverkadt är.

8. §. Sedan tages barnaarf ut hos föräldrar eller förmyndare, och Kyrkiors och fattighus fordringar hos theras föreståndare, så och skuld til Kronan, eller Frälseman, för upphörd. Hos Upbördeman, som sedan blifvit förmyndare eller föreståndare, äge Kronan, eller frälseman, förmön til thet, som å upphördens för alla åhren brister. Var han förmyndare eller föreståndare, förr än han Upbördeman blef; hafwe barnagods, Kyrkiors och fattighus medel, förträde. Hafwer någor intekning å hans fasta gods, innan han förmyndare, föreståndare, eller upphördeman blef; niute då sin intekning til godt.

Ersättning för enskilda personers af upphördeman enligt thenselvigt emottagne, men förlingrade medel, ställ närmast statens utgå med förmänsrätt till upphördmans tillgångar.

K. Förordn. d. 18 Dec. 1823. mom. 3.

9. §. Efter thesa komma the, som hafwa klara skuldebref och pantsförskrifningar i then skyldigas fasta gods, eller hus i staden, och them å Härads Ling, eller Rådsfluswu, offentliga intekna lätit, å then ort, Härad eller Stad, ther

egendomen ligger; och tage hvor betalning utur sin pant. År en pant til flera förfiswien, och räcker then ej til för alla; hafwe then förträde, som äldsta intekning wiser.

10. §. Hafwer någor sif skuldebref eller annan fordran, som godkänd, eller lagliga fastställd är, intekna lätit i then Rätt, therunder gäldenärens fasta egendom ligger, änta at then ej är til pant förfiswen; niute ej thes mindre förmön, efter thes intekning, fram för andra, som theras fordringar, eller pantsförskrifningar, sedan intekna lätit.

11. §. Hafwa flere intekning fritt å ett och samma Härads Ling; äge lika rätt, änta at then ene förr, och then andre senare, sin rätt bewakadt. Om intekningar å en Rådsfluswudag ware lag samma.

12. §. Ej gifwer intekning förmönsrätt, utan i fast egendom, then gäldenär ägde, då intekningen fledde; ej eller then, som ster sedan gäldenär död, eller thes fattigdom almänt funnig är.

13. §. Sitter borgenär i fast pant; niute han betalning therutur näst them, som förr nämnde äro.

14. §. "Wäxlare äge thernäst rätt hos then, som wärel "gifvit, då wärelbref ej godkännes af honom, som wäxlen bes "tala skulle, och wärelgifwaren imedlertid af sig kommit. År "wärel godkänd, och mächtar wärelbetalen then sedan ej in "lös; niute och wäxlaren hos honom samma rätt, ther thet i "acht är tagit, som särskilt om wärel stadgadt är." All förmänsrätt för werlar har upphört, och sådana fordringar anses numera icke för bättre än blotta reverser.

K. Förordn. d. 15 Dec. 1756.

15. §. Släcker then skyldigas egendom för thesa borgenärer ej til; fällen då the skift af mark som af mark, som lika rätt med hvarannan hafwa, och ware ränta så gild som hufwudsslö: Men ej må ränta i thesa fall borgenärer emellan längre räknas, än til then tid, då gäldenärens egendom i qvarstad sattes.

16. §. År gods at tilgå, sedan then gäld är gulden, therom nu sagdt är; niuten alle the öfrige borgenärer lika rätt, och brije theslikes för then så af mark som af mark. Böter äga minsta rätt.

18. Cap.

Om syslomän eller ombudsmän.

1. §. Warder man af annan ombuden, at & thes vägnar något sysla och uträcka, och säger ther ja til; tage fullmacht, och ligge ther sedan hans vårdnad å; göre och redo och bested för thet han om händer får.

2. §. Hwad ombudsman efter fullmacht gör och sluter, thet ware så gildt, som hufwudman thet sief gjort och sluit hade. Går ombudsman vidare, än honom betrodt är; rätte sief up allan skada, och böte tingu daler, och hufwudmannen ware saklös.

3. §. Handlar sysloman oredeliga, brukar list emot honom, som fullmacht gaf, wänder sig hans gods til mytto, lämnar hans penningar ut, eller tager penningar up i hans namn; sware til allan skada, och plichte efter omständigheterna. Ware och then, som fullmacht gaf, saklös i alt, hwad sysloman, utei hans ombud eller wilja, af annan lant, eller med någon slutit hafwer; utan thet wises, at thet honom til mytto användt är.

4. §. Hafwer någor fått fullmacht, at för annan göra och låta, och tager then skada theraf, som fullmacht gaf; syslle sig sief, som sig ei bättre föresäg. Ur ombudsman af försommelse, eller swek, vällande til skadan; plichte til han, som sagdt är.

5. §. Sysloman niute stälig arfwodis lön, så och wedergälsning för thet, som han & annars ärender rätteliga kostat hafwer. Ur ei aftal therom gjordt, eller fösamjer them ej; ligge thet til Rätten.

6. §. Hafwer sysloman borgadt sin hufwudmans gods och wahror ut til then, som för ärlig och richtig man känd war, men finnes sedan så fattig, at han ej gitter thet återgälda; ware til sysloman ej skyldig thet at fylla, utan han sief skild wedergälsning niuter för thet, han sikt eswentyr sända må.

7. §. Nu hafwer man sig åtagit, at inom wif tid något & annars vägnar sysla och beställa, eller lofvat thet til slut drifwa, och warder ther ifrån hindrad af Konungens tienst, eller sifodem, egna syslor, eller annan stälig orsfak; late til sin hufwudman thet så tidigt weta, at han må kunna någon annan i stället taga; sedan ware ombudsman saklös, när han för then tid räkenskap gör, som han syslan haft hafwer.

8. §. Dör hufwudman; göre til sysloman redo och räkning för hans arfwingar, och ware sedan wid syslan sifld, ther them ej annorlunda åsamjer. Dör sysloman, och warder något skyldig; sware hans arfwingar så längt gods hans räcker.

9. §. Hvar som å syslomans förrätning tala wil; göre thet legliga inom natt och åhr, sedan han wid syslan sifldes, och redo och räkning gjord är af honom, eller af hans arfwingar, ther han död är. Hafwer man laga förfall; niute samma tid therefter.

10. §. Ur någor frånvarande, och förefaller något, ther i han ej funnat sysloman nämna; til må skyldeman, eller wän hans, för honom tala och swara, sedan han, ther så fordras, borgen fatt, at then frånvarande skal för godt känna thet han gjordt hafwer. Gitar frånvarande thet ej; fylle han, som utan fullmacht annars talan sig tagit, eller thes löfiesmän, allan skada, som theraf timadt.

Om syslomän i konkurer, se Konkurslagen d. 12 Mars 1830. Cap. 2 och 3 (i bkh. till denna lagbok).

Om ombudsmän vid rättegångar, se 15 cap. N. B.